

การศึกษากระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน ร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

A Study of Coaching Process on Buddhadhamma Principles of Teacher Trainers in Teaching Professional Development Participatory Schools

สมหมาย ปวะบุตร¹, ระวิง เรืองสังข์ และ พระมหาสมบัติ ธนปญโญ

Sommaipavaboot¹, Rawing Ruangsanka and Phramaha Sombut Tanapunyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: sommai.pa@ssru.ac.th¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู 2) สร้างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู 3) ศึกษาผลการใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (1) การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน (2) การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชจากครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 381 คน โดยการสุ่มแบบหลาย สติติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่แบบไม่อิสระ และดัชนีค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยง คือการประเมินผลการโค้ช ดังนั้น โค้ชควรสะท้อนคิดและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมิน เพื่อสร้างกำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้รับโค้ชสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ 2) กระบวนการโค้ช ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ (1) เป้าหมายของการโค้ช (2) หลักพุทธธรรมในการโค้ช (3) ทักษะการโค้ชของโค้ช (4) กลยณัฏฐการโค้ช (5) พุทธวิธีการโค้ช ได้นำเทคนิคและสื่การสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช มีอยู่ 4 ประเภท คือ 1. สันตัสสนา (ชี้ให้ชัดชี้) 2. สมาทปนา (ชวนให้ปฏิบัติ) 3. สมุตเตชชา (เราให้กล้า) 4. สัมปหังสนา (ปลุกให้แรง) 3) ผลการวิจัย พบว่า ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถภาพความเป็นครู หลังใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรม, ครูพี่เลี้ยง, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

Abstract

This research aimed to study 1) To study the current state and coaching problems of mentor teachers in participatory schools. 2) To reinforce coaching processes of the mentor teachers in the participatory schools by using Buddhist principles. 3) To study the results of the coaching process using the Buddhadhamma principles of the teacher trainers in the participatory schools. The mixed research methods were used in this study. (1) The qualitative methods data were collected and analyzed from documentary reviews and in-depth interviews with the dean of the faculty of education, school directors, teacher supervisors, training teachers, pre-service teachers 10 persons and the focus group discussion including 12 experts. (2) The quantitative data were collected through the current state and coaching problem questionnaires from 381 training teachers in the participatory schools by multi-stage random sampling. The data were analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation, T-dependent and priority needs index. Statics and content analysis.

The research results were found as follows; 1) The current state and problem that simple needs for Buddhist principles application with the coaching evaluation back for making good morale. Coachers should reflect their thought. Allow the coaches to clear any misunderstanding. 2) The Coaching process consists of five point part 1) Aim of the coaching. 2) Buddhist principle for coaching. 3) Coacher's skill. 4) Coacher's partner. 5) Coaching's process, the coaching process consists of four Buddha's style or manner of teaching were used, 1. Santasana (Verification) 2. Samatabana (inspiration towards the goal) 3. Samuttejana (filling with enthusiasm) 4. Sabahangana (exhilaration). 3) The research results were found that, the training teacher and pre-service teachers have the ability to be a teacher, after using the coaching process with Buddhist principles performance had greater result compare to before applying the process show the statistical significance by .05

Keywords: Buddhist Principles Application with the Coaching Processes, Training Teachers, Performance Evaluation form for the Pre-service Teachers.

Received: 2020-05-19

Revised: 2020-08-22

Accepted: 2020-09-30

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 และในการเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) โดยเริ่มจากการเสริมสร้างให้เกิดการเจริญเติบโตในตัวคน (Growth for People) ผ่านการสร้างสังคม แห่งโอกาส เพื่อเติมเต็มศักยภาพ เมื่อคนเหล่านี้ได้รับการเติมเต็มศักยภาพอย่างเต็มที่ จะกลายเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโต (People for Growth) และนำพาประเทศสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนอย่าง แท้จริง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของคนไทยเพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจ มีความมุ่งมั่น เพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีพลังและมี ความหมาย (Purposeful Learning) บ่มเพาะความคิด สร้างสรรค์ และความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรม ใหม่ ๆ (Generative Learning) ปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful Learning) มุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Result-Based Learning) (กองบริหารงานวิจัยฯ, 2563)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตครูของสถาบันผลิตครูทั่วประเทศ คณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ทุกแห่ง ได้ดำเนินการให้นักศึกษา/ นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา จะเริ่มปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 1 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ต่อเนื่องในสถานศึกษาเดียวกัน ภาคเรียนละไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์ ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อการเป็นครูที่ดี โดยมีหลักการในการจัด 3 ประการ คือ 1) ประสานทฤษฎีกับการปฏิบัติ 2) ฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง 3) ฝึกปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องได้ ใช้ความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานต่าง ๆ เกี่ยวกับครูประจำการโดยได้รับการนิเทศจากครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์จากคณะครุศาสตร์

ครูพี่เลี้ยงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวคือเป็นผู้ช่วยเหลือให้นักศึกษานำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติจริง เปรียบเสมือนต้นแบบหรือแบบพิมพ์ความเป็นครูของนักศึกษา เมื่อพิจารณาครูพี่เลี้ยงตามความหมายที่ครูสภากำหนดไว้ หมายถึงครูผู้สอนที่ได้รับการแต่งตั้งจาก

ผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่เป็นครูกู้คิดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงจึงนับว่าเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติตน แบบอย่างด้านการสอน ดังจะเห็นได้จากประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในดับแนวหน้าของโลก โดยพบว่าประเทศฟินแลนด์ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของครูพี่เลี้ยง ซึ่งหมายความว่าผู้ที่ทำหน้าที่พัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ใช่การนิเทศเพียงอย่างเดียว แต่มีหน้าที่ในการฝึกฝนให้นักศึกษาเข้าใจหลักสูตร เข้าใจนักเรียน เตรียมการจัดการเรียนรู้ สอนให้ดูเป็นตัวอย่าง มีการสนทนาสะท้อนความคิด พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ การจัดการ ตลอดจนฝึกให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และดูแลการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงส่งผลให้สถิติครูใหม่ของประเทศฟินแลนด์ที่อยู่ในอาชีพครูนานจนถึงวัยเกษียณมีจำนวนอยู่ในเกณฑ์ที่สูง (อารีย์, 2555) สอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศสิงคโปร์ (Chong, Ee Ling & Kim, 2011) ที่พบว่า ช่วงของการพัฒนาวิชาชีพครู คือช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และช่วงของการเริ่มต้นเป็นครูใหม่ หากนักศึกษาหรือครูใหม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากครูพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด จะช่วยส่งเสริมให้เกิดครูที่มีคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าการที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้รับการดูแลจากครูพี่เลี้ยงที่เป็นแบบอย่างที่ดีย่อมมีอิทธิพลต่อความสามารถในการสอนและลักษณะครูที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Erawan, 2011)

หลักพุทธธรรมเป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ บรมสัจจะหรือความจริงอันประเสริฐเกี่ยวกับโลกและชีวิตที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำมาสั่งสอน เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของมวลมนุษยชาติ และกล่าวว่า พุทธธรรมเป็นอกาลิก คือ ไม่ขึ้นต่อกาลเวลา ทันสมัยเสมอ เป็นประโยชน์ต่อคนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชั้น ไม่ว่าผู้ครองเรือนหรือผู้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ยังเกี่ยวข้องกับโลก (มันเกียรติ โกศล นิรติวงศ์, 2541) ที่นำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติชอบให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ความเจริญ และความมั่งคั่งในชาติ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรมไว้ว่า คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง ไม่สุดโต่งในทางความคิดหรือสุดโต่งในทางปฏิบัติตน เห็นความสำคัญทางด้านจิตใจ และร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ สอนหลักความจริงที่เป็นสากล ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็นยอดยิ่ง” เป็นศาสนาแห่งการศึกษา นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต หลักปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค หมายถึง ทางดำเนินชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือ การดำเนินชีวิตตามมรรคมงคล ๘ เรียกว่า ศีล สมาธิปัญญา หรือไตรสิกขา ในที่สุดจะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่ติงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การโค้ชหรือการสอนงานเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างโค้ชกับผู้รับโค้ช โดยโค้ช (ครูพี่เลี้ยง) ยึดหลักพุทธธรรม มีทักษะการโค้ช และบทบาทด้วยกลยุธมิตรในการทำหน้าที่สอนงาน ให้คำปรึกษา ชี้แนะสะท้อนคิด ดึงศักยภาพเพื่อให้ผู้รับโค้ช (นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู) ได้เรียนรู้ ตระหนัก เปลี่ยนแปลง และลงมือทำด้วยความคิด ความถนัด ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานในบทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้อย่างราบรื่นบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป้าหมายของการโค้ชคือ สมรรถภาพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย ๓ สมรรถภาพหลัก ได้แก่ สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู สมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอน สมรรถภาพด้านงานในหน้าที่ครู โดยยึดแนวคิดพื้นฐานของการสอนและวิธีการสอน พระพุทธเจ้าซึ่งทรงวางพื้นฐานไว้ว่าสอนให้มีวิธีการใหม่ วางรากฐานอยู่บนสติปัญญาและการถามหาเหตุผลสอนให้คิดอย่างอิสระและให้ปฏิบัติด้วยตนเอง

พุทธวิธีการสอนที่ทรงใช้เป็นการถ่ายทอดธรรมจะมีเป้าหมายที่เรียกว่า พุทธลีลาการสอน มี 4 ประการ คือ สันถัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด สมาทปนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า บังเกิดกำลังใจเข้มแข็ง สัมปหังสนา ปลอบขวัญใจให้สดใสร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมไปด้วยความหวัง กระตุ้นความสนใจให้เกิดขึ้น โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือหลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดี อยากรับรู้รับไต่ถามความสุข กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ หาแนวทางการแก้ปัญหาให้ผู้รับไต่ถาม มุทิตา คือ ความยินดี หากผู้รับไต่ถามสามารถปฏิบัติได้ดีก็ต้องยินดี ชื่นชมในสิ่งที่ทำ อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้รับไต่ถาม ไม่เอาความคิดเห็นตนเองเป็นหลัก และหลักสังคหวัตถุ 4 ธรรมะสำหรับการทำงานร่วมกัน ซึ่งงานทุกอย่างไม่สามารถสำเร็จด้วยตนเพียงคนเดียวต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกัน ได้แก่ ทาน คือ เกื้อกูลกันด้วยการให้ ปิยวาจา คือ ใช้วาจาประสานไมตรี อตถจริยา คือ ร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ สมานัตตา คือ ร่วมทุกข์ร่วมสุขในทุกคราว

ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ถือเป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภาได้กำหนดไว้ ซึ่งการที่จะพัฒนาให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีคุณภาพได้นั้นต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่จากครูพี่เลี้ยงเป็นหลัก โดยครูพี่เลี้ยงจะต้องแสดงบทบาทในการส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ภายใต้การสนับสนุนพัฒนาของคณะครุศาสตร์ที่ควรจัดทำคู่มือหลักสูตรหรือจัดโครงการเพื่อพัฒนาครูพี่เลี้ยงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Wilawan, 2557) ซึ่งมีเพียงคู่มือและแนวปฏิบัติโดยทั่วไปของครูพี่เลี้ยงเท่านั้น แต่ไม่พบว่ามีการศึกษาบทบาทที่ชัดเจนของครูพี่เลี้ยงในการสนับสนุน ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นการศึกษาระบบการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมในการแสดงบทบาทของครูพี่เลี้ยงจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตครูมีความเข้าใจ ในบทบาทและพฤติกรรมของครูพี่เลี้ยงอย่างถ่องแท้ อันจะส่งผลให้สามารถดำเนินการพัฒนาได้ตรงตามบทบาทและความต้องการของครูพี่เลี้ยง

กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยง เป็นกระบวนการที่ครู พี่เลี้ยง ใช้สติปัญญา ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน สอนให้คิดและให้ปฏิบัติด้วยตนเอง จูงใจให้ผู้รับไต่ถามกำลังใจ มีความกล้าแสดงออก ร่าเริง และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง ทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลดีและมีอิทธิพลต่อความสามารถในการสอนและลักษณะครูที่พึงประสงค์ และเพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูที่มีความรู้ มีประสบการณ์วิชาชีพ มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี มีกระบวนการคิด มีวิถีชีวิตในการดำรงตนอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย มีความเป็นไทย มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom – Based Society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong Learning Society) เพื่อมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการพัฒนาศักยภาพให้เป็นครูไทยพันธุ์ใหม่ที่สามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเตรียมความพร้อมคุณลักษณะของคนเพื่ออยู่ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเป็นพลโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
2. เพื่อสร้างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้รูปแบบคือ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาการไ้ชของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดำเนินการวิจัยดังนี้

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาการไ้ชของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาการไ้ชของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข

2) การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ สภาพปัจจุบันและปัญหาการไ้ชของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จากการแจกแบบสอบถาม ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง จำนวน 1,620 โรงเรียน จำนวนครูที่เป็นประชากร จำนวน 15,158 คน ใช้ข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 381 คน

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการไ้ชของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ตามสภาพเป็นจริง ตามสภาพคาดหวัง และวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยวิธี Priority Needs Index (PNI) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ที่ผู้วิจัยสร้างจากการวิเคราะห์กระบวนการไ้ชด้วยหลักพุทธธรรมเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยจำแนกเป็น 2 วิธีดังนี้ 1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วได้ทดลองใช้ (Try out) กับครูที่เลี้ยงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน (Burn & Grove, 2001) นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค กำหนดค่าความเที่ยงที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ค่าความเชื่อมั่นของขั้นต่าง ๆ ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสร้างกัลยาณมิตร มีค่า 0.90 ขั้นที่ 2 การพิชิตเป้าหมาย มีค่า 0.97 ขั้นที่ 3 การปฏิบัติภารกิจ มีค่า 0.96 ขั้นที่ 4 การทบทวนไตร่ตรองสะท้อนคิดมีค่า 0.95 5) การประเมินผลการไ้ช มีค่า 0.93 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.94

3) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) สภาพปัจจุบันและปัญหาการไ้ชของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ศึกษาสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะคณบดี คณะครุศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศ ครูที่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยวิธีสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่สร้างขึ้นจากการ

ทบทวนวรรณกรรมผ่านการตรวจสอบความครอบคลุมชัดเจนโดยอาจารย์ที่ปรึกษา 3 ท่าน สัมภาษณ์ประเด็นปัญหาการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 สร้างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดำเนินการวิจัยดังนี้

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ยกร่างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้จากขั้นตอนที่ 1 ที่หลอมรมนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่วิเคราะห์จากเอกสาร แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์นำมายกร่าง ได้ร่างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับที่ 1 มีส่วนประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการโค้ช 2) หลักพุทธธรรมในการโค้ช 3) ทักษะการโค้ชของโค้ช 4) บทบาทของโค้ช และ 5) พุทธวิธีการโค้ช

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) นำร่างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับที่ 1 มาจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หาลักษณะร่วม (Common Character) ข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ และยืนยันความถูกต้องของกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก รวมทั้งหมด 12 คน ได้แก่ นักวิชาการด้านหลักพุทธธรรม ด้านการโค้ช ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้ร่างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับที่ 2 มีส่วนประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการโค้ช ได้แก่ สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู สมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอน สมรรถภาพด้านงานในหน้าที่ครู 2) หลักพุทธธรรมในการโค้ช ได้แก่ หลักกัลยาณมิตร หลักพรหมวิหาร 4 หลักสังคหวัตถุ 4 3) ทักษะการโค้ชของโค้ช 4) บทบาทของโค้ช และ 5) พุทธวิธีการโค้ช ได้นำเทคนิคและสื่อการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช มีอยู่ 4 ประเภท คือ 1. สันติสนทนา (ชี้ให้ชัด) 2. สมาทปนา (ชวนให้ปฏิบัติ) 3. สมุตเตชนา (เร้าให้กล้า) 4. สัมปหังสนา (ปลุกให้รำลึก)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้ 1) กลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 3) การดำเนินการทดลอง 4) การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 10 คน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 10 คน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

2) เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) คู่มือกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ที่ได้จากการร่างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับที่ 2 2) แบบประเมินพฤติกรรมโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยสร้างจากการวิเคราะห์พฤติกรรมโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยจำแนกเป็น 2 วิธีดังนี้ 1) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและความ

เหมาะสมของภาษา พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.98-1.00 2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำประเมินพฤติกรรมการใช้ด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน (Burn & Grove, 2001) นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค กำหนดค่าความเที่ยงที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.97 3) แบบประเมินสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยสร้างจากการวิเคราะห์สมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู 2) สมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอน 3) สมรรถภาพด้านงานในหน้าที่ครู เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยจำแนกเป็น 2 วิธีดังนี้ 1) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและความเหมาะสมของภาษา พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.99-1.00 2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำประเมินพฤติกรรมการใช้ด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน (Burn & Grove, 2001) นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค กำหนดค่าความเที่ยงที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.99

3) การดำเนินการทดลอง ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest- Posttest Design ซึ่งมีรูปแบบการทดลองดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

Group	Pretest	Treatment	Posttest
E	T ₁	X	T ₂

ดำเนินการทดลองโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เวลาจำนวน 2 วัน และครูพี่เลี้ยงทดลองใช้คู่มือกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ก่อนการทดลอง ใช้แบบประเมินพฤติกรรมการใช้ด้วยหลักพุทธธรรมกับครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และแบบประเมินสมรรถภาพความเป็นครูกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครู ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 10 คน เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2) การดำเนินการทดลอง ครูพี่เลี้ยงใช้คู่มือกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครู ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ระยะเวลา 4 สัปดาห์

3) หลังการทดลอง ภายหลังสิ้นสุดการทดลองแล้ว 1 สัปดาห์ ให้ใช้แบบประเมินพฤติกรรมการใช้ด้วยหลักพุทธธรรมกับครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และแบบประเมินสมรรถภาพความเป็นครูกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครู ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ชุดเดียวกับที่ใช้ประเมินก่อนการทดลอง เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ t - test for dependent group และ One-Sample t-test ค่าที่แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีดังนี้ คือการประเมินผลการโค้ช ดังนั้น โค้ชควรสะท้อนคิดและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมิน เพื่อสร้างกำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้รับโค้ชสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และหมั่นแจ้งข้อมูลป้อนกลับ อย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 1 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ในภาพรวม

กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I - D)	$PNI_{modified} = (I - D)/D$	ลำดับ
ขั้น 1 การสร้างกลยุธมิตร	4.63	3.65	1.16	0.33	3
ขั้น 2 พิชิตเป้าหมาย	4.81	3.76	0.88	0.23	5
ขั้น 3 การปฏิบัติการโค้ช	4.76	3.39	1.03	0.28	4
ขั้น 4 การทบทวนไตร่ตรองสะท้อนคิด	4.64	3.46	1.18	0.34	2
ขั้น 5 การประเมินผลการโค้ช	4.61	3.21	1.40	0.43	1
รวม	4.61	3.58	1.02	0.28	

กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีส่วนประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการโค้ช ได้แก่ สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู สมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอน สมรรถภาพด้านงานในหน้าที่ครู 2) หลักพุทธธรรมในการโค้ช ได้แก่ หลักกัลยาณมิตร หลักพรหมวิหาร 4 หลักสังคหวัตถุ 4 3) ทักษะการโค้ชของโค้ช 4) กลยุธมิตรการโค้ช 5) พุทธวิธีการโค้ช ได้นำเทคนิคและลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช มีอยู่ 4 ประเภท คือ 1. สันทสสนา (ชี้ให้ชัดชี้) 2. สมาทปนา (ชวนให้ปฏิบัติ) 3. สมุตเตชนา (เร้าให้กล้า) 4. สัมปหังสนา (ปลุกให้รำลึก) จึงเรียกกระบวนการโค้ชนี้ว่า “พุทธวิธีการโค้ช” โดยบูรณาการกับหลักพรหมวิหาร 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 พุทธวิธีการโค้ช มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างสายสัมพันธ์ 2) การพิชิตเป้าหมาย 3) การปฏิบัติการโค้ช 4) การทบทวนไตร่ตรอง สะท้อนคิด 5) การประเมินผลการโค้ช

การทดลองใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า หลังใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงมีพฤติกรรมการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรม และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถภาพความเป็นครู สูงกว่าก่อนใช้กระบวนการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันและปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมพบว่าความสำคัญลำดับที่ 1 คือ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการโค้ช คือ โค้ชสะท้อนคิดและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมิน เพื่อสร้างกำลังใจ โค้ชเปิดโอกาสให้ผู้รับโค้ชสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ โค้ชหมั่นแจ้งข้อมูลป้อนกลับ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความแตกต่างทางด้านทัศนคติระหว่างโค้ชกับผู้รับโค้ช ที่มีมุมมองที่แตกต่างกัน ภาระการทำงานของครูพี่เลี้ยงมีมากขึ้น

นักเรียนส่วนหนึ่งก็ต้องการติดตามอย่างใกล้ชิด จึงมีข้อจำกัดในการโค้ช สอดคล้องกับการประเมินผลการโค้ช ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ ฉวีวรรณ สุวรรณภา, ดร.อรอนงค์ วุวงศ์,นางสาวพัฒน์นรี อัฐวงศ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตโดยครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา และ อาจารย์นิเทศก์ พบว่า โดยรวมทุกด้านระดับการปฏิบัติของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะและสมรรถภาพของครูการวัดและประเมินผล การศึกษา,ภาษาและเทคโนโลยี, การจัดการเรียนรู้อยู่ใน ระดับมากที่สุด ส่วนด้านจิตวิทยาสำหรับครู ความเป็นครูการบริหารจัดการห้องเรียน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยทาง การศึกษา การพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมากตามลำดับ

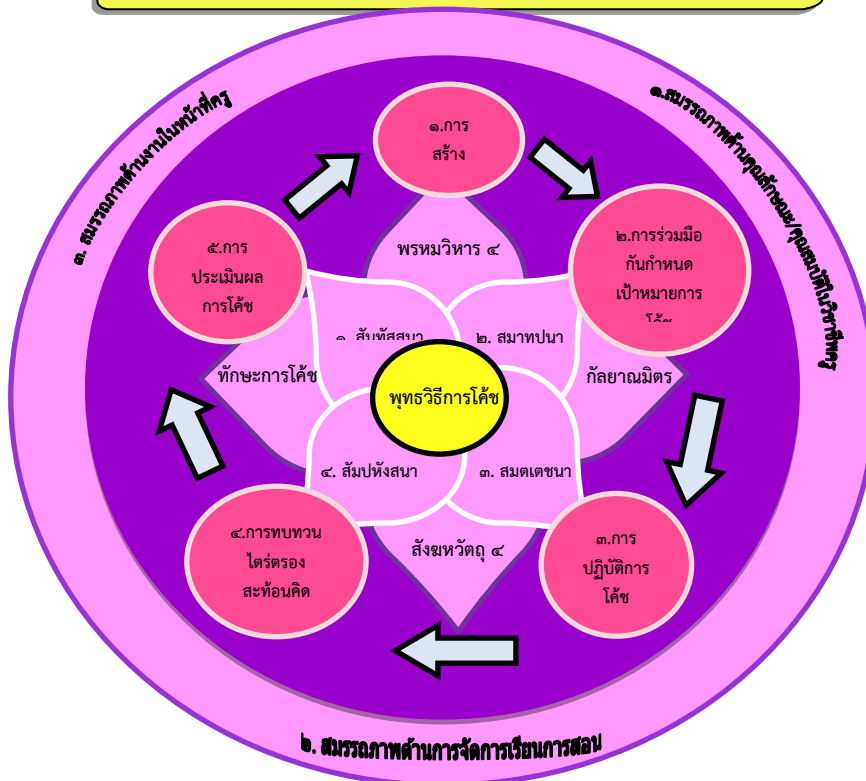
กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีส่วนประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการโค้ช 2) หลักพุทธธรรมในการโค้ช 3) ทักษะการโค้ชของโค้ช 4) บทบาทของโค้ช 5) พุทธวิธีการโค้ช ได้นำเทคนิคและสื่การสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช หลักการสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการโค้ช มีอยู่ 4 ประเภท คือ 1. สันทสสนา (ชี้ให้ชัด) 2. สมาทปนา (ชวนให้ปฏิบัติ) 3. สมุตเตชนา (เร้าให้กล้า) 4. สัมปหังสนา (ปลุกให้สำนึก) จึงเรียกกระบวนการโค้ชนี้ว่า “**พุทธวิธีการโค้ช**” โดยบูรณาการกับหลักพรหมวิหาร 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 พุทธวิธีการโค้ช มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างกัลยาณมิตร 2) การพิชิตเป้าหมาย 3) การปฏิบัติการณ์โค้ช 4) การทบทวนไตร่ตรอง สะท้อนคิด 5) การประเมินผลการโค้ช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมที่เริ่มด้วยการสร้างกัลยาณมิตร การพิชิตเป้าหมาย การปฏิบัติการณ์โค้ช การทบทวนไตร่ตรอง สะท้อนคิด การประเมินผลการโค้ช มีความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าพุทธวิธีการโค้ชระหว่างโค้ชกับผู้รับโค้ช มีความสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และมีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ ทำให้เกิดการยอมรับได้ของครูพี่เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องในบางประเด็นกับ บุขราคม ศรีจันทร์ (2560) ที่ได้กล่าวถึง รูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งเสริม Metacognition ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร มีชื่อว่า PCCEC Model มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) กระบวนการ และ 3) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีกระบวนการโค้ช 5 ระยะ ได้แก่ การเตรียมการโค้ช (Preparing : P) การ วางแผนการปฏิบัติ (Creating Action Plan : C) การปฏิบัติการณ์โค้ช (Coaching : C) การร่วมกันประเมินผลความสำเร็จและประมวผลผลความรู้ (Evaluating of Intended Outcomes and Conceptualizing of Knowledge : E) และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development : C)

การทดลองใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีประสิทธิผลดังนี้ คือหลังใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สูงกว่าก่อนใช้กระบวนการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 1) ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีพฤติกรรมการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมหลังใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการ

2) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถภาพความเป็นครู หลังครูพี่เลี้ยงใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ“พุทธวิธีการโค้ช” โค้ช ได้นำเทคนิคและสื่การสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช มีอยู่ 4 ประเภท คือ 1. สันทสสนา (ชี้ให้ชัด) 2. สมาทปนา (ชวนให้ปฏิบัติ) 3. สมุตเตชนา (เร้าให้กล้า) 4. สัมปหังสนา (ปลุกให้สำนึก) โดยบูรณาการกับหลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมาปฏิบัติของผู้ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และหลักสังคหวัตถุ

4 ธรรมชาติการทำงานร่วมกันเพื่อให้ผู้รับโค้ช (นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู) ได้เรียนรู้ ตระหนัก เปลี่ยนแปลง และลงมือทำด้วยความคิดและให้ปฏิบัติ ตามความถนัด ความสามารถด้วยตนเองในการ ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูไปสู่ความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ การชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มารุต พัฒนา ในการให้คำแนะนำในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่กล่าวอ้างถึงพระพุทธเจ้าที่ได้กล่าวไว้ว่า ตุมเหติ กิจจํ อาตปปี....ความเพียร ท่านทั้งหลายต้องทำเอง และ อุกขาตาโร ตถาคตา ...ตถาคตทั้งหลาย เป็นผู้บอก เป็นผู้ชี้ทางให้ ให้คนเรามีความพยายามในความเพียร เพราะฉะนั้นโค้ชเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ให้คำแนะนำเท่านั้น คนที่ลงมือกระทำและเห็นผลได้เองคือนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู และพระธรรมกิตติเมธี ได้ชี้แนะไว้ว่าโค้ชต้องมีความรู้ ต้องอ่านนิสสัยคนออก บอกคน ได้ใช้คนเป็นได้ยกตัวอย่างดังเช่น ในสมัยพุทธกาล มีพี่น้อง 2 คน คือมหาปันถกและจุลปันถก บวชเป็นภิกษุใน พระพุทธศาสนา พระมหาปันถกเถระบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ แต่พระจุลปันถกพอบวชแล้วกลายเป็นคน ปัญญาทึบ พี่ชายให้ทองคำ 4 วรรค ล่วงไป 4 เดือนยังจำไม่ได้ ถูกพระพี่ชายตำหนิ น้อยใจจะลาสิกขา พระ พุทธองค์ทรงแนะนำให้ภวานาวา “โรโฆหรณํ โรโฆหรณํ” ก็บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ได้เพียงชั่วเวลาไม่นาน

เป้าหมายการโค้ช คือ สมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สรุป

ผลสรุปโดยรวม ของกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดย พุทธวิธีการโค้ช มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างกัลยาณมิตร 2) การพิชิตเป้าหมาย 3) การปฏิบัติโค้ช 4) การทบทวนไตร่ตรอง สะท้อนคิด 5) การประเมินผลการโค้ช แล้วพบว่า พุทธวิธีการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีรายละเอียดดังนี้

พุทธวิธีการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ให้โค้ชยึดหลักพุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า “พุทธลีลาการสอน” ซึ่งการสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง จะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จ โดยมีคุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่าเป็นลีลาในการสอน 4 อย่าง คือ 1. สันติสงฆา (ชี้ให้ชัด) 2. สมาทปนา

(ชวนให้ปฏิบัติ) 3. สมุดเตชนา (ร่ำให้กล้า) 4. สัมปหังสนา (ปลุกให้ร่าเริง) ซึ่งทรงวางพื้นฐานไว้ว่าสอนให้มีวิธีการใหม่ วางรากฐานอยู่บนสติปัญญาและการถามหาเหตุผล สอนให้คิดและให้ปฏิบัติด้วยตนเอง และให้โค้ชนำไปประยุกต์ใช้ในการโค้ชเพื่อให้ผู้รับการโค้ชเกิดความเข้าใจที่แจ่มแจ้งชัดเจน จูงใจให้ผู้รับโค้ชมีกำลังใจ มีความกล้าแสดงออก ร่าเริง และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งโค้ชบูรณาการกับหลักพุทธธรรมคือ หลักพรหมวิหาร 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 พุทธวิธีการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างกัลยาณมิตร 2) การพิชิตเป้าหมาย 3) การปฏิบัติภารกิจโค้ช 4) การทบทวนไตร่ตรอง สะท้อนคิด 5) การประเมินผลการโค้ช มีการดำเนินการตามขั้นตอน 5 ขั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การสร้างกัลยาณมิตร (Qualities of a Good Friend Building for Coaching – QC) คือ การที่โค้ชได้นำเทคนิคและลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช เพื่อสร้างกัลยาณมิตร การประเมินความคาดหวังและรับรู้เป้าหมายเบื้องต้นของการโค้ช

2) การพิชิตเป้าหมาย (Conquer Coaching for Goal – CG) การที่โค้ชได้นำเทคนิคและลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช เพื่อตกลงเป้าหมายสร้างแผนปฏิบัติการโค้ชร่วมกัน และเพื่อให้เข้าใจตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับสมรรถภาพความเป็นครู ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านงานในหน้าที่ครู ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3) การปฏิบัติภารกิจโค้ช (Practice for Coaching – CP) คือ การที่โค้ชได้นำเทคนิคและลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช เพื่อร่วมมือกันวางแผนงานจากเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น ตามขั้นตอนของวงจรการบริหารงานคุณภาพคือวงจร PDCA วิธีปฏิบัติ หรือขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำให้ประสบความสำเร็จ หรือนำไปสู่ตามเป้าหมายที่วางไว้ ในการ 1. วางแผนงาน (P- Plan) จากเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น 2. นำไปปฏิบัติ (D- Do) ปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง 3. ระหว่างการปฏิบัติก็ดำเนินการตรวจสอบ (C- Check) เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด เมื่อ 4. พบปัญหาก็ทำการแก้ไขหรือปรับปรุง (A- Action) ปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป การปรับปรุงก็เริ่มจากการวางแผนก่อน วนไปได้เรื่อย ๆ

4) การทบทวนไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflective Thinking and Conclude for Coaching – CC) คือ การที่โค้ชได้นำเทคนิคและลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการสะท้อนคิดปรับกรอบแนวความคิด มุมมอง เพื่อให้เกิดความคิดหลากหลายทางเลือก และสรุปผลการโค้ชเกี่ยวกับสมรรถภาพความเป็นครูได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านงานในหน้าที่ครู ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5) การประเมินผลการโค้ช (Evaluation for Coaching – CE) คือ การที่โค้ชได้นำเทคนิคและลีลาการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การติดตามประเมินผลและสรุปผลการโค้ชในเรื่องสมรรถภาพความเป็นครูได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะ/คุณสมบัติในวิชาชีพครู 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านงานในหน้าที่ครู ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในการนำกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หลักสูตรอิงสมรรถนะ 4 ปี

2. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏควรส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมและมีการติดตามการนำผลการใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ของนักศึกษาไปพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หลักสูตรอิงสมรรถนะ 4 ปี

2. ข้อเสนอแนะด้านการนำไปปฏิบัติ

ควรนำกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูไปปรับประยุกต์ใช้กับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หลักสูตรอิงสมรรถนะ 4 ปี

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการโค้ชของครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาตัวแปร/ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เช่น ระดับทักษะปฏิบัติการ ระดับทักษะการแก้ปัญหา และระดับทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Boonchom, Si Sa-at. (2010). *Preliminary research*. (8th edition). Bangkok: Suwiriyaarn.
- Burn, N. & Grove, S. K. (2001). *The Practice of nursing research: Conduct, critique & Utilization*. (4thed.). Philadelphia: W.B. Saunders.
- Chong, S., Ee L., L. & Kim, C. G. (2011). Emerging professional teacher identity of pre-service teachers. *Australian Journal of Teacher Education*. 36(8): 50-64.
- Erawan, P. (2011). A path analysis for factors affecting pre-service teachers' teaching efficacy. *American Journal of Scientific Research*. Retrieved March, 2020, from <http://www.eurojournals.com/ajsr.htm>.
- Jaruarayanon, W, (2014). The Model for Management of Teacher Professional Experience Training to Develop the Modern Teachers' Quality. *Bangkok: Journal of Education*, 42(2): 104-116.
- Patphol, M, (2019). Focus Group Discussion Dissertation, *Coaching Process Building Based on Buddhadhamma Principles of Teacher Trainers in Teaching Professional Development Partnership Schools*. At Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Sunday, December 1, 2019.

- Phra Dhammakittimethi, (2019). Focus Group Discussion Dissertation, *Coaching Process Buiding Based on Buddhadhamma Principles of Teacher Trainers in Teaching Professional Development Partnership Schools. At Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University*, Sunday, December 1, 2019.
- Sanhachawi, A. (2012). Some Ideas from a Study Tour in Finland. *Bangkok: Journal of Teacher's Professional Development*. 111(8): 89-90.
- Srichan, B, (2017). *Cognitive Peer Coaching Model for Promoting Instructional Competency of Teacher to Enhance Metacognition of Students in Bangkok Metropolitan Administration*. Ph.D. Dissertation. Silpakorn University.
- Suwannapha, C., Woowong, O., Attawong, P. (2011). *Professional Experiences Training in Education of Students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus*. Research Report. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Phrae Campus.
- Thienngam, S., Khajornsinsin, B. (2013). Factors Affecting the Teacher's Desirable Characteristics of Pre-Service Teacher at Rajabhat University: A Multilevel Structural Equation Model Analysis. *Nakhon Pathom: Educational Research Journal*. 5(1): 212-225.
- Wongvanit, S. (2015). *Needs assessment research*. Bangkok: V. Print (1991) Company Limited.
- Yamane, T, (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Thirdeditio. Newyork: Harper and Row Publication.